

Zajednički stavovi ANEMa, NUNSa, UNSa, NDNVa i Lokal presa usaglašeni pre početka okruglih stolova i javne rasprave o medijskoj strategiji:

1) Javnost vlasništva

Nužno je, izmenama zakonske regulative, obezbediti transparentnost vlasništva nad medijima, a podaci o tome moraju biti dostupni javnosti. To podrazumeva:

- Nazive kompanija, procenite njihovog udela i imena njenih vlasnika, bez obzira na to da li im je sedište u zemlji ili inostranstvu
- Ukidanje zakonske odredbe koja onemogućava većinsko vlasništvo stranaca nad medijima u Srbiji jer su strane kompanije već sada većinski vlasnici medija, a tom zakonskom odredbom se sada manipuliše
- Permanentno praćenje promena vlasništva nad medijima kako bi se izbeglo da odredbe o transparentnosti budu izigrane

2) Zabrana koncentracije vlasništva (monopola)

Nužno je da Srbija ima na raspolaganju zakonske mehanizme koji bi sprečili stvaranje monopola na medijskom tržištu. To podrazumeva:

- Donošenje posebnog zakona koji bi regulisao ovu oblast ili jasno definisanje pravila u okviru ključnog medijskog zakona
- Zakon treba da onemogući vlasnike da kroz kupovinu drugih medija na tržištu uspostave monopol
- Zakonska regulativa ne sme da ograničava razvoj medijskih kompanija, ukoliko se medij nameće kvalitetom i na osnovu toga osvaja tržište
- Određivanje pragova nedozvoljene medijske koncentracije u odnosu na radio i TV stanice, mora povesti računa o neophodnosti da na ovom tržištu, na kome je u prethodnom periodu izdato više dozvola nego što je to ekonomski opravdano i održivo, dođe do određene konsolidacije, u meri koja će obezbediti i očuvanje tržišta i očuvanje medijskog pluralizma

3) Potpuno povlačenje države iz vlasništva u medijima: svi mediji treba da budu privatni, izuzev ustanova javnog servisa kada su, u skladu sa zakonom, u javnom vlasništvu. Time se stvara prvi uslov kojim se onemogućava politička kontrola nad medijima

Udeo države u medijima nije potreban ni u isključivom, ni u delimičnom, niti u mešovitom vlasništvu. Država treba da podstiče i neguje privatno vlasništvo nad medijima i stvara povoljne zakonske i ekonomske uslove kako bi mediji opstali i razvijali se.

Država je, uprkos činjenici da joj Zakon o javnom informisanju ne dozvoljava da bude vlasnik medija, zadržala akcije u velikom broju medija. Zakon o inorfmanju predviđa da država «može biti osnivač» novinske agencije, a tu odredbu treba izbrisati. Ukoliko država proceni da joj je potreban ured za štampu, dobar deo poslova koji su obavljali državni mediji treba da predje u taj ured.

Strategija treba da predvidi potpuno povlačenje države iz vlasništva u medijima i da oroči završetak tog posla.

To podrazumeva:

- Prodaju akcija i udela koje država ima u medijima i redefinisane pozicije medijskih kuća koje su sada javna preduzeća
- Uspostavljenje novog modela odnosa lokalnih vlasti i lokalnih i regionalnih medija zasnovanih na javnom interesu, a ne na vlasništvu
- Stvaranje nezavisnih tela i drugih mehanizama koji bi ograničavali nastojanja države, ali i velikih kompanija, da kontrolišu medije

4) Uspostavljanje ravnopravnog tretmana svih medija na tržištu

Javni servis, mediji u privatnom vlasništvu i mediji u kojima (u prelaznom periodu koji odredi Strategija) lokalne i centralne vlasti zadrže udeo u vlasništvu, moraju da imaju potpuno ravnopravan tretman na tržištu. To podrazumeva:

- Jasno definisanje javnog interesa u medijskim i drugim zakonima i jasno utvrđivanje obaveze države (centralnih, pokrajinskih i lokalnih vlasti) u tom pogledu

- Utvrđivanje obaveze centralnih, pokrajinskih i lokalnih vlasti da izdvajaju određen procenat sredstava iz budžeta za medijske projekte od javnog interesa
- Suštinsku promenu načina finansiranja javnog interesa zasnovanu na opredeljenju za finansiranje tog interesa kroz projekte dostupne svim medijima pod ravnopravnim uslovima, a ne kroz vlasništvo, odnosno kroz model javnih preduzeća koja bi bila zadužena za sprovođenje javnog interesa
- Formiranje nezavisnih tela (na republičkom, pokrajinskom i lokalnom nivou) koja bi odlučivala o projektima
- Formiranje posebnih fondova (na republičkom, pokrajinskom i lokalnom novou) za podsticanje programa i projekata od javnog interesa
- Uspostavljanje sistema poreskih i drugih olakšica i finansijskih podsticaja za medijske kuće koje vrednuju rad profesionalnih novinara i promovišu javni interes.

U Beogradu, septembra 2010. godine

Zaključci posle prve sesije usaglašeni između NUNS-a, ANEM-a, UNS-a, NDNV-a i Lokal pressa

Predlog zaključaka sa prvog okruglog stola posvećenog Savetu za štampu i radu novinskih agencija

SAVET

1) Savet za štampu, kao samoregulatorno telo, od izuzetnog je značaja za praćenje poštovanja Kodeksa novinara Srbije u štampanim medijima i rešavanje predstavlja pojedinaca i institucija povodom konkretnih sadržaja štampanih medija; medijacije između oštećenih pojedinaca, institucija i redakcija i iznošenje javnih opomena u slučajevima kada je konstatovano kršenje etičkih standarda utvrđenih Kodeksom novinara Srbije; edukacije za postupanje u skladu sa Kodeksom novinara Srbije i jačanje ugleda medija;

2) Potrebno je što pre stvoriti optimalne pretpostavke, pre svega finansijske, kako bi Savet za štampu počeo da radi punim kapacitetom. Nakon perioda podrške donatora radu Saveta za štampu, osnivači ovog samoregulatornog tela treba da osmisle načine samofinansiranja shodno svojim objektivnim mogućnostima

3) Država može delimično učestvovati u finansiranju Saveta za štampu samo u onoj meri koja neće ugroziti samostalnost i nezavisnost ovog tela. Jedno od rešenja je budžetska linija u određenom periodu, koja bi bila predviđena Medijskom strategijom, u skladu sa dogovorom osnivača.

4) Svako, pa idržavni organi mogu ulagati prigovore Komisiji za žalbe na neprofesionalne, netačne i neetičke sadržaje objavljene u štampanim medijima kojima su prekršene odredbe Kodeksa.

5) Budući da se radi o samoregulatornom telu nije potrebno uređivati rad Saveta za štampu posebnim zakonom, kao ni pojedinačnim zakonskim

odredbama u okvirima nekog drugog zakona ili podzakonskog akta. Medijska strategija kao temeljni dokument razvoja medijske scene treba da podrži rad samoregulatornog tela pošto je samoregulacija dugoročno posmatrano efikasnija za profesionalizaciju medijske scene nego direktna državna intervencija.

6) Strategijom treba predvideti da će se izmenama Zakona o javnom informisanju utvrditi da će sudovi u sporovima koji se vode po Zakonu o javnom informisanju, upućivati stranke na prethodno vođenje postupka pred Komisijom za žalbe Saveta za štampu, odnosno postupka koji se pokreće predstavkom pred RRA, u slučaju da se spor odnosi na radio i TV stanice

AGENCIJE

1) Ključni princip medijske strategije je da država treba da se povuče iz vlasništva u medijima i da proces povlačenja države iz takvog vlasništva treba da bude jasno definisan i striktno oročen..

2) Model transformacije Tanjuga u javnu neprofitnu ustanovu koja bi se finansirala sredstvima budžeta, a svoje usluge davala besplatno je ekonomski neprihvatljiv i protivan je demokratskim načelima i standardima, kao i rezoluciji Parlamentarne skupštine Saveta Evrope (br 1397 iz 2004) u kojoj se od Srbije traži da prestane da finansira medije u kojima država učestvuje u vlasništvu.

3) Tokom rasprave ponuđena su dva modela za transformaciju Tanjuga: privatizacija ili transformacija u vladin pres biro. Oba modela imaju demokratsko utemeljenje, ekonomsko opravdanje i u skladu su sa obavezama Srbije koje proističu iz njenog članstva u međunarodnim organizacijama.

4) Nema nijedne agencijske usluge od javnog interesa i značaja koja već nije zadovoljena na medijskom tržištu Srbije, tako da bi dalje finansiranje Tanjuga, po sadašnjem modelu, predstavljalo državnu pomoć zabranjenu Zakonom o kontroli državne pomoći.

U Beogradu, septembra 2010. godine

Zaključci posle druge sesije usaglašeni izmedju NUNS-a, ANEM-a, UNS-a, NDNV-a i Lokal pressa o regulatornim telima i digitalizaciji

1) Odluke i zadaci koje je potrebno sprovesti da bi se primenila Strategija za tranziciju sa analogne na digitalnu tehnologiju emitovanja radio i televizijskih programa već su definisane Akcionim planom. Neophodno je preciznije definisati zadatke i ovlašćenja postojeće Radne grupe za sprovođenje praćenja digitalizacije, u čijem su sastavu predstavnici Ministarstva za telekomunikacije i informaciono društvo, Ministarstva kulture, Republičke agencije za telekomunikacije, Republičke radiodifuzne agencije, emitera, JP „Emisiona tehnika“, pokrajinskih organa, UNS-a, NUNS-a i ANEM-a, ali i dopuniti je novim, nezavisnim članovima i ovlastiti da može da javno reaguje, ukazuje na propuste i predlaže alternativna rešenja, a sve u cilju uspešnog sprovođenja digitalizacije. Neophodno je obezbediti sredstva za rad Radne grupe, što podrazumeva i naknadu za predsedavajućeg, koju funkciju bi trebalo da vrši neki od nezavisnih članova, kao i odgovarajuću administrativnu podršku.

2) Postojeća, ojačana i redefinisana Radna grupe za sprovođenje praćenja digitalizacije treba da osnuje digitalni forum za tematske rasprave o odlukama u procesu digitalizacije.

3) Izmenama Zakona o radiodifuziji, treba omogućiti jačanje regulatornih kapaciteta Republičke radiodifuzne agencije, tako što bi se agencija definisala kao telo koje nema samo Savet kao jedini organ, već koje ima stručnu službu i direktora koji je stalno zaposlen u Agenciji i koji je odgovoran Savetu za rukovođenje stručnom službom. Agencija mora biti zakonom ovlašćena i obavezana da vrši, ili da naručuje od drugih da za njene potrebe vrše, periodične i kontinuirane analize stanja na tržištu, analize stepena u kome su zadovoljene potrebe za različitim programskim sadržajima. Agencija mora biti zakonom ovlašćena i obavezana da kroz regulaciju utiče na podizanje stepena u kome se takve potrebe zadovoljavaju, najmanje kroz politiku naknada za emitovanje, kroz ustanovljavanje programskih ili produkcionih kvota, kroz utvrđivanje

pravila koja se tiču oglašavanja, kroz kodeks ponašanja emitera, obavezujuća uputstva i preporuke. Svi ovi procesi moraju da obezbede najširu participaciju javnosti.

4) Neophodno je u Savetu RRA obezbediti zastupljenost kandidata koje predlaže isključivo medijski sektor, kao i manji uticaj države na proces kandidovanja članova tog tela, smanjenjem broja članova Saveta RRA koji se predlažu iz državnih struktura.

5) Od izuzetne je važnosti da se omogući najšira participacija javnosti, kako u odnosu na sektorske analize koje bi RRA vršila, tako i u odnosu na predloge regulatornih mera kojima bi se uticalo na unapređenje stanja u sektoru. Jedan od načina, ali nikako jedini, na koji bi se omogućila participacija javnosti jeste i uspostavljanje komisija nezavisnih stručnjaka. Rad ovakvih komisija, kao i rad RRA u celini, mora biti krajnje transparentan.

6) Kapacitet stručne službe Republičke radiodifuzne agencije trebalo bi da se poveća putem obuke, razmene i, gde je to neophodno, putem zapošljavanja novih stručnjaka.

7) Republička radiodifuzna agencija bi trebalo da razvije i objavi detaljne, nedvosmislene i merljive kriterijume za dodeljivanje dozvola za emitovanje, vrednovanje emitera i za druge odluke iz svoje nadležnosti, a sve njene odluke moraju biti detaljno obrazložene.

8) Republička radiodifuzna agencija treba da donese, uz obezbeđenu najširu participaciju javnosti, novu Strategiju razvoja sektora koja će biti primenljiva na digitalno doba, a koja bi predvidela procedure u skladu sa kojima bi se, na osnovu sagledavanja potreba građana i društvenih grupa za medijskim sadržajima i sveobuhvatne analize tržišta, odlučivalo o zonama pokrivanja, broju i vrsti programa za koje bi se izdavale dozvole.

9) Naknade koje se sada i koje će se nakon prelaska na digitalno emitovanje programa plaćati regulatornim telima, moraju biti opredeljene u visini troškova regulacije, a eventualni višak sredstava od naplaćene naknade, mora biti usmeren u Medijski fond.

10) Srbija mora da čuva i javni servis i komercijalnu radiodifuziju. Obe moraju da opstanu i to ne jedna na uštrb druge, jer je konkurencija između javnih i komercijalnih emitera u najboljem interesu građana. Pitanje dodatnih frekvencija u digitalnoj zemaljskoj mreži za sadašnje i buduće korišćenje javnog servisa mora biti razmatrano sa aspekta zadovoljavanja potreba građana, ali i sa aspekta racionalnosti u trošenju novca od pretplate za usluge koje su već

obezbeđene, ili mogu biti obezbeđene na tržišnoj osnovi. Bilo kakve privilegije koje bi se davale RTS-u, moraju se davati isključivo u cilju zadovoljavanja potreba građana koje komercijalna radiodifuzija ne može da zadovolji. Odluke kojima bi se takve privilegije eventualno davale, moraju biti zasnovane na sagledavanju potreba građana i društvenih grupa za medijskim sadržajima i sveobuhvatne analize tržišta, uz obezbeđenu najširu participaciju javnosti i razmotrene sve raspoložive alternative.

11) Mesto u multipleksima, u skladu sa važećom Strategijom digitalizacije, u trenutku prelaska na digitalno emitovanje, mora biti omogućeno svim emiterima sa važećim dozvolama za emitovanje programa. Strategija razvoja medija neće unapred propisivati broj mreža i kanala.

12) Srbija sebi ne sme da dozvoli situaciju u kojoj ostaje bez slobodnog prostora u etru. Spektar treba čuvati i svakom izdavanju novih dozvola se mora pristupiti krajnje odgovorno.

13) Mora se napraviti sveobuhvatna informativna kampanja o procesu digitalizacije, usmerena pre svega na građane, ali takođe i na emitere.

14) Vlada Republike Srbije koja shodno važećim propisima treba da donese odluku o alokaciji digitalne dividende na predlog Ministarstva za telekomunikacije i informaciono društvo, ovo mora da uradi u transparentnom postupku i uz obezbeđenu najširu participaciju javnosti, vodeći računa o javnom interesu, i to, kako u pogledu ostavljanja dovoljnog frekventnog opsega za radiodifuziju (pri čemu smatramo da je opseg od 61 do 69 kanala više nego dovoljan za digitalnu dividendu), tako i u pogledu namene dela prihoda koji će se ostvariti od digitalne dividende za medijske fondove i projekte. Za deo digitalne dividende koji bude opredeljen za bežični širokopojasni pristup Internetu, budući operatori koji dobiju taj spektar, moraju ga dobiti pod uslovima koji podrazumevaju uspostavljanje mreže prvo u delovima Srbije u kojima je penetracija širokopojasnog kablovskog i ADSL pristupa najniža.

15) Potrebno je razmotriti i pitanje spajanja dva regulatorna tela, imajući u vidu konvergenciju mreža i usluga, a odluku o tome doneti nakon prethodno sprovedenih analiza i konsultacija sa svim zainteresovanim stranama, imajući na umu prevashodni interes jačanja nezavisnosti i regulatornih kapaciteta regulatora; bez obzira na to koja opcija bude izabrana - (1 ili 2 regulatora), regulator(i) mora(ju) biti u potpunosti funkcionalan(i) i kadrovski i tehnički osposobljen(i) za obavljanje poslova iz svoje(ih) nadležnosti u najboljem interesu i medijskog sektora i javnosti.

U Beogradu, septembra 2010. godine

Zajednički stavovi ANEMa, NUNSa, UNSa i NDNVa o uređenju sistema državnog sufinansiranja i podrške razvoju medija

I UOPŠTENO O (SU)FINANSIRANJU MEDIJA

1) Sufinansiranje medija od strane države mora da se odvija kroz transparentan proces, uz detaljne, jasne i nedvosmislene kriterijume i procedure koje bi sprečile uticaj državnih i drugih organa vlasti na uređivačku politiku medija.

2) Sufinansiranje medija treba da se obavlja putem posebnih Medijskih fondova, kroz odlučivanje nezavisnih komisija, sastavljenih od medijskih eksperata, predstavnika medijskih asocijacija i novinarskih udruženja, kao i predstavnika građanskog društva, na principu projektnog finansiranja.

3) Medijski fondovi bi funkcionisali na nivou države i pokrajine, po jedan na oba nivoa. Oba Medijska fonda bi raspodeljivala sredstva kroz 3 posebne linije: za medije, za medijske sadržaje na jezicima nacionalnih manjina i za raznovrsnost medijskog sadržaja, o čijoj raspodeli bi odlučivale Komisije posebno ustanovljene za svaku od tih linija. Potrebno je da Fondovi međusobno koordiniraju rad sa ciljem da svi mediji na području Srbije imaju ravnopravan tretman.

4) Sredstvima iz linije za medije bi se finansirao razvoj programskih i drugih kapaciteta medija na bazi stalno otvorenog konkursa, a posebno regionalnih i lokalnih medija, kao najugroženijih medija u procesu medijske tranzicije, što uključuje i podršku projektima za transformaciju poslovnog modela u kojem takvi mediji posluju. Ovim sredstvima bi se takođe podsticao rad novinarskih udruženja i medijskih asocijacija, kao i drugih projekata organizacija civilnog društva, sa akcentom na edukaciji i unapređenju profesionalnih standarda novinarstva. Komisiju za raspodelu sredstava bi činili medijski profesionalci.

5) Sredstvima iz linije za medijske sadržaje na manjinskim jezicima bi se podsticali medijski sadržaji na manjinskim jezicima, a posebno bi se podsticao princip interkulturalnosti, na bazi stalno otvorenog konkursa. Ovim sredstvima bi se sufinansirali medijski projekti na jezicima nacionalnih manjina. Pored medijskih profesionalaca, u Komisiji za dodelu sredstava učestvovali bi i predstavnici nacionalnih saveta.

6) Sredstvima iz linije za raznovrsnost medijskog sadržaja bi se podsticao medijski sadržaj o svim oblicima građanskog aktivizma, sa posebnim akcentom na izveštavanje o položaju raznih socijalnih, manjinskih i marginalizovanih grupa. Komisiju za raspodelu sredstava bi, pored medijskih profesionalaca, činili i predstavnici građanskog društva.

7) Potrebno je obezbediti jasno, transparentno i kontinuirano finansiranje Medijskih fondova i to putem budžetskog finansiranja, kao i povratkom sredstava koja se "odlivaju" iz medija. U tom smislu neophodno je da se Fondovi finansiraju i iz dela sredstava dobijenih od digitalne dividende, kao i razlikom koja eventualno postoji između prihoda i rashoda RRA, koja se sada uplaćuje u budžet. Takođe, finansiranje Medijskih fondova bi moglo da se obavlja i delom od prikupljene RTV pretplate, kao i iz donacija.

8) U Komisijama koje dodeljuju sredstva za medijske projekte ne bi mogli da budu narodni poslanici, poslanici skupština autonomnih pokrajina i odbornici lokalnih samouprava, izabrana, imenovana i postavljena lica u Vladi Republike Srbije, Vladi AP Vojvodine i jedinicama lokalne samouprave, lica imenovana na rukovodeće položaje u javnim preduzećima i javnim ustanovama, funkcioneri političkih stranaka, podrazumevajući pod tim i funkcionere i članove organa političkih stranaka i na lokalnom nivou, kao i bračni drugovi, roditelji, deca ili bliski srodnici takvih lica.

9) Medijski fondovi se u svom radu moraju rukovoditi principima javnog interesa i u tom smislu potrebno je odgovarajućim aktima jasno definisati javni interes u sferi javnog informisanja. Takođe, princip rada Medijskih fondova mora se zasnivati na transparentnosti i jasnim i merljivim kriterijumima za opredeljivanje sredstava.

10) Potrebno je odgovarajućim aktima obezbediti jasna pravila i načine kontrole korišćenja sredstava opredeljenih korisnicima Medijskih fondova.

11) Država treba da uvede set poreskih olakšica i oslobođanja za društveno odgovorne medije, koji bi uključivao pre svega smanjenje stope ili ukidanje PDV-a za nabavku opreme za potrebe medija, kao i druge poreske

olakšice i oslobađanja. Set poreskih olakšica i oslobađanja treba posebno da stimuliše rad lokalnih medija.

12) Država mora pod istim uslovima kao i u drugim oblastima da obezbedi subvencije i investitorima u medijsku sferu.

13) Potrebno je jasno utvrditi princip i proceduru po kome novac prikupljen od RTV pretplate Javni servisi ulažu u programske sadržaje koji jesu funkcija javnog servisa, odnosno koji jesu program od javnog interesa, dok se komercijalni programi Javnog servisa moraju finansirati iz drugih (komercijalnih) izvora. Ustanove javnog radiodifuznog servisa moraju se obavezati na odvojeno računovodstveno praćenje prihoda ostvarenih od RTV pretplate i komercijalnih prihoda, a kako bi se obezbedilo da se od RTV pretplate finansiraju isključivo programski sadržaji koji jesu u funkciji javnog servisa.

II O (SU)FINANSIRANJU LOKALNIH MEDIJA

1) Zakonski se mora precizirati da su opštine i gradovi obavezni da od ukupnog budžeta izdvajaju najmanje 2% sredstava za informisanje od lokalnog značaja. Ovaj procenat mora da bude jedinstven na nivou cele Republike, kako bi se obezbedila konkurencija na medijskom tržištu. Ovako opredeljena ukupna sredstva uključuju i sredstva koja su do sada bila posebno opredeljavana za neposredno finansiranje lokalnih informativnih javnih preduzeća. Neposredno finansiranje lokalnih informativnih javnih preduzeća predstavlja nedozvoljenu državnu pomoć i više se neće vršiti, a proces privatizacije lokalnih informativnih javnih preduzeća je potrebno što pre završiti u jasno oročenom roku.

2) Neophodno je odgovarajućim aktima predvideti da se ukupna sredstva za ovu namenu, bez izuzetka, raspodeljuju na javnim konkursima za finansiranje projekata kojima se obezbeđuje informisanje, odnosno medijski sadržaji od lokalnog značaja na srpskom jeziku i na jezicima nacionalnih manjina koji se koriste na teritoriji opštine, uključujući i podršku projektima za transformaciju poslovnog modela u kojem takvi mediji posluju, pod jednakim uslovima za sve lokalne medije sa teritorije te lokalne samouprave. Ukoliko na području lokalne samouprave ne postoje mediji, sredstva se, u skladu sa jasno definisanim javnim interesom, mogu dodeliti za projekte regionalnih i nacionalnih medija kojim se taj javni interes može ostvariti, s tim što bi regionalni mediji trebali imati prednosti. Neophodno je aktima obezbediti da proces raspodele sredstava bude potpuno transparentan, počev od formiranja nezavisnih komisija, koje bi odlučivale o raspodeli, preko raspisivanja konkursa, toka konkursne procedure, do objavljivanja rezultata konkursa.

3) Neophodno je odgovarajućim aktima osigurati da o izboru projekata odlučuju nezavisne komisije, sastavljene od kompetentnih predstavnika javnosti, profesionalnih udruženja i nevladinog sektora, čiji članovi ne bi mogli da budu narodni poslanici, poslanici skupština autonomnih pokrajina i odbornici lokalnih samouprava, izabrana, imenovana i postavljena lica u Vladi Republike Srbije, Vladi AP Vojvodine i jedinicama lokalne samouprave, lica imenovana na rukovodeće položaje u javnim preduzećima i javnim ustanovama, funkcioneri političkih stranaka, podrazumevajući pod tim i funkcionere i članove organa političkih stranaka i na lokalnom nivou, kao i bračni drugovi, roditelji, deca ili bliski srodnici takvih lica.

4) Komisije moraju da utvrde jasne i transparentne pravilnike na osnovu kojih će se putem javnih konkursa raspodeljivati sredstva. Pravilnici moraju da budu doneti uz konsultacije sa predstavnicima medijske struke i novinarskih i medijskih udruženja.

5) Država mora da sprovede mere koje bi podsticale društveno odgovorna pravna lica da ulažu u lokalne medije, tako što bi zakonom bilo predviđeno da za takva ulaganja mogu ostvariti određena prava u sistemu poreskih olakšica.

6) Država se mora obavezati da svoje kampanje za promociju javnog interesa, kao i druge vidove državnog oglašavanja, obavlja i preko lokalnih medija, u skladu sa lokalnim potrebama.

7) Država mora da obezbedi finansiranje redovnih istraživanja za potrebe lokalnih medija.

III O MEDIJIMA NA JEZICIMA NACIONALNIH MANJINA

1) Neophodno je obezbediti deetatizaciju svih medija, pa i medija čiji su osnivači Saveti nacionalnih manjina i sprečiti mogućnost političkog uticaja na upravljanje i uređivačku politiku medija. Ni u kom slučaju ne sme se dozvoliti dalja etatizacija medija na jezicima nacionalnih manjina.

2) Mediji na jezicima nacionalnih manjina treba da budu predmet posebne stručne rasprave kojoj će prethoditi ozbiljna analiza sadašnjeg položaja ovih medija, s obzirom na činjenicu da Medijska studija nije uzela u obzir kompleksno pitanje informisanja na jezicima nacionalnih manjina. Ukoliko se zakonodavac odluči da zadrži sadašnja osnivačka prava Saveta nacionalnih manjina u medijima na manjinskim jezicima, potrebno je obezbediti mehanizme

koji bi onemogućili predstavnike nacionalnih Saveta da utiču na upravljanje i ugrožavaju nezavisnu uređivačku politiku tih medija.

3) Potrebno je jasnije zakonski precizirati obaveze Republike i Pokrajine za finansiranje medija na jezicima manjinskih nacionalnih zajednica, a u skladu sa stečenim pravima i međunarodnim konvencijama kojima je Srbija potpisnik. Stečena prava nacionalnih manjina u oblasti informisanja na maternjem jeziku ne smeju se umanjivati. Raspodela državnih sredstava za ovu namenu, mora takođe biti zasnovana na principu finansiranja projekata koji su u javnom interesu određene manjinske zajednice, na način koji obezbeđuje jednak tretman svih medija koji emituju, odnosno proizvode program na tom manjinskom jeziku.

4) Potrebno je zakonski precizirati da elektronski mediji na jezicima nacionalnih manjina imaju rezervisane frekvencije u procesu digitalizacije, ali i za vreme emitovanja analognog signala.

5) Preciznije određivanje položaja medija na jezicima nacionalnih manjina na teritoriji AP Vojvodine, a u skladu sa Ustavnim i zakonskim ovlašćenjima, kao i u skladu sa činjenicama da Vojvodina ima najdužu tradiciju postojanja ovih medija i da se najveći broj tih medija nalazi na teritoriji Pokrajine, treba da odredi Strategija za razvoj medija AP Vojvodine.

6) Potrebno je usaglasiti sve zakone koji na bilo koji način tretiraju medijsku sferu sa sistemskim medijskim zakonima, ali je isto tako neophodno da se sistemski medijski zakoni usaglase sa svim međunarodnim dokumentima koje je Srbija ratifikovala a koji tretiraju položaj, prava i zaštitu nacionalnih manjina.

U Beogradu, septembra 2010.

Zajednički stavovi o javnim servisima posle četvrte sesije usaglašeni izmedju NUNS-a, ANEM-a, UNS-a, NDNV-a i Lokal pressa o javnim servisima i komercijalnim emiterima

Ustanove javnog radiodifuznog servisa

1) Neophodno je precizno definisati obaveze ustanova javnog servisa, koje moraju biti proverljive i merljive i utvrditi jasne indikatore na osnovu kojih se može vrednovati kako Ustanove javnog servisa obavljaju svoju ulogu javnog servisa, te istovremeno uvesti set mera usmerenih u pravcu jačanja transparentnosti u radu ustanova javnog servisa, kao i kreirati mehanizme kontrole nad time kako javni servis ispunjava te svoje zakonom utvrđene obaveze. Ovo sve bi podrazumevalo obaveze ustanova javnog servisa da sačinjavaju detaljne planove koji bi dokumentovali kako ove ustanove nameravaju da ispune svoje zakonom utvrđene obaveze, koji bi sadržavali i budžete za pojedine kanale, programe, redakcije, usluge i obaveze, odnosno informacije o tome kako će budžeti biti raspoređeni u cilju ispunjenja obaveza. Planovi bi se sačinjavali najmanje za godinu dana unapred i činili bi se dostupnim javnosti i nadležnom regulatornom telu. Na kraju godine, ustanove javnog servisa podnosile bi izveštaje nadležnom regulatornom telu, uključujući i finansijske izveštaje, kojima bi se dokumentovala mera ispunjenosti zakonom utvrđenih obaveza, uključujući tu i obaveze predviđene posebnim zakonima (npr. Zakon o oglašavanju i ograničenja koja se tiču prodaje oglasnog prostora unapred i prodaje oglasnog prostora preko određenih kvota istom licu ili grupi povezanih lica). Ovi izveštaji moraju biti dostupni i javnosti.

2) Neophodno je ojačati kapacitete regulatornog tela za potrebe vršenja analiza, evaluacija i vrednovanja planova i izveštaja, odnosno ovlastiti regulatorno telo da angažuje i nezavisne stručnjake za tu potrebu, a kako bi se na osnovu izvršenih analiza činile preporuke Upravnim odborima ustanova javnog servisa ali i Medijskim fondovima, kako bi se kroz finansiranje projekata komercijalnih emitera nadomestili eventualno nedostajući programski sadržaji od javnog interesa. Neophodno je vršiti stalni nadzor nad nosiocima uloge

javnog servisa, u cilju unapređenja njegovog delovanja i boljeg zadovoljavanja interesa javnosti i uspostaviti jasne mehanizme njihove odgovornosti. Neophodno je redovno, u preciziranim vremenskim intervalima, vršiti istraživanje o tome šta publika od javnog servisa želi, kako on zadovoljava njene raznolike potrebe, šta joj nedostaje i kako ona vidi odgovornost javnog servisa prema javnosti. Neophodan je redovni monitoring produkcije javnog servisa, i to onaj kritički, koji će ovu produkciju staviti u sistemski kontekst i analizirati kako se programske obaveze obavljaju kroz određeni vremenski okvir i u odnosu na javne emitere u regionu i komercijalne domaće emitere.

3) Neophodno je podići nivo naplate pretplate (ili doprinosa za audio-vizualne usluge od javnog interesa) i smanjiti troškove njenog ubiranja, kako bi se obezbedilo stabilno finansiranje ustanova javnog servisa i smanjila njegova zavisnost od komercijalnih prihoda. Neophodno je obavezati ustanove javnog servisa na računovodstveno razdvajanje komercijalnih prihoda i prihoda od pretplate (ili doprinosa za audio-vizualne usluge od javnog interesa) i na podnošenje preciznih izveštaja koji bi učinili krajnje transparentnim šta se od kojih prihoda finansira.

4) Paralelno sa rastom naplate pretplate (ili doprinosa za audio-vizualne usluge od javnog interesa), razmotriće se i uvesti dodatna ograničenja kvota oglašavanja na javnom servisu, prvo kroz zabranu emitovanja reklama prekidanjem programa, odnosno propisivanjem da se one na programima ustanova javnog servisa mogu emitovati samo između programa, a ne i u pauzama tokom njih, a zatim i kroz smanjivanje dozvoljenih kvota oglašavanja na programima ustanova javnog servisa.

5) Neophodno je da država ravnopravno tretira javne servise u Srbiji, odnosno Radioteleviziju Srbije i Radioteleviziju Vojvodine.

6) Potrebno je ustanoviti transparentan sistem naplate radiotelevizijske pretplate, koji bi obezbedio mehanizam da se Javnom servisu Vojvodine direktno raspoređuje pripadajući deo sredstava od pretplate, i da se napusti praksa po kojoj je Javni servis Srbije posrednik u distribuciji pretplate.

7) Potrebno je da smernice razvoja Javnog servisa Vojvodine pobliže odredi Strategija razvoja medija AP Vojvodine, imajući u vidu princip interkulturalnosti i druge specifičnosti Pokrajine.

Ustanove javnog radiodifuznog servisa na regionalnom nivou

Preporuke iz Medijske studije predviđaju formiranje ustanova javnog radiodifuznog servisa na regionalnom nivou. Smatramo da je ovaj model neprihvatljiv, najmanje iz sledećih razloga:

- podrazumeva formiranje novih ustanova javnog servisa, u situaciji u kojoj su i performanse postojećih ustanova javnog servisa nezadovoljavajuće;
- podrazumeva finansiranje novoformiranih ustanova javnog servisa iz pretplate, odnosno na način koji zbog niske naplate ne garantuje stabilno finansiranje ni postojećih ustanova javnog servisa;
- podrazumeva da se nove regionalne ustanove javnog servisa grade od stanica, koje su po slovu zakona trebalo da se privatizuju najkasnije do 31. decembra 2007. godine, odnosno kojima je nakon toga RRA trebalo da oduzme dozvole, tj. koje danas imaju dozvole samo zbog toga što država sama nije poštovala svoje zakone, čime se šalje pogrešna poruka o obaveznosti primene propisa u Srbiji;
- problematičan je sa aspekta Ustavnih jemstava održavanja dostignutog nivoa ljudskih prava, kako u pogledu prava na slobodu izražavanja, tako i više u pogledu slobode preduzetništva, prava na jednak pravni položaj na tržištu, prava stečenih ulaganjem kapitala na osnovu zakona i prava svojine vlasnika komercijalnih medija.

Naš alternativni predlog za regionalnu i lokalnu radiodifuziju je sledeći:

- 1) Hitno i oročeno okončanje privatizacije medija koji su još uvek u javnom vlasništvu.
- 2) Problem viška elektronskih medija u odnosu na ono što to tržište može da izdrži, treba rešavati ne formiranjem novih regionalnih ustanova javnog servisa, ne novom nacionalizacijom, već merama koje će stimulisati konsolidaciju tržišta, koje će stimulisati ukрупnjavanja i fuzije na medijskom tržištu.
- 3) Problem manjka kvalitetnih programa za regione i lokalne zajednice, i drugih programa koji se obično izjednačavaju sa javnim servisom, može se rešiti tako što će se proizvodnja i emitovanje takvih programa odrediti kao regulatorna obaveza (uslov kod izdavanja dozvola) za lokalne i regionalne komercijalne stanice. Za uzvrat, tim stanicama treba garantovati pristup kablovskim sistemima (must carry), niže naknade za dozvolu, korišćenje frekvencija, odnosno pristup multipleksu, finansijsku podršku za kvalitetne projekte i zaštitu od nelojalne konkurencije, bilo da je reč o nelojalnoj konkurenciji piratskih emitera ili nelojalnoj konkurenciji neprivatizovanih javnih medijskih preduzeća koja se finansiraju na način koji predstavlja nedozvoljenu državnu pomoć.

4) Neophodni su efikasni mehanizmi kontrole državne pomoći, koji bi sprečili da država shvaćena u najširem smislu, dakle lokalne samouprave i javna preduzeća, narušavaju konkurenciju na medijskom tržištu, tako što bi subvencije, odnosno marketinške budžete, usmeravale u medije u državnom vlasništvu, odnosno u „prijateljske medije“.

5) Implementacijom navedenih mera, u sadejstvu sa merama kojima bi se uredio sistem državnog sufinansiranja medijskih projekata i sistem državne podrške razvoju medijskog sektora, u Srbiji bi se mogli stvoriti uslovi za funkcionisanje medijskog tržišta, na kome bi investitori imali interes za učešće u postupcima medijskih privatizacija i u kojima bi te privatizacije mogle da budu uspešne.

Komercijalni emiteri

Neke od preporuka koje su primenljive na ovu materiju, već smo dali kroz diskusiju o regulatornim telima, kao i u diskusiji po preporukama za ustanovljavanje ustanova javnog radiodifuznog servisa na regionalnom nivou. Ovde možemo da ih dopunimo i eventualno dodatno pojasnimo:

1) Broj dozvola ne treba unapred ograničiti. Problem viška elektronskih medija u odnosu na ono što to tržište može da izdrži, koji nije sporan, treba rešavati merama koje će stimulisati konsolidaciju tržišta, koja će stimulisati ukрупnjavanja i fuzije na medijskom tržištu.

2) Produžavanje važnosti izdatih dozvola za emitovanje programa mora se zasnivati na vrednovanju sadržaja kroz jasno definisane i merljive kriterijume.

3) Izdavanju novih dozvola, čiji broj, ponavljamo, ne treba unapred ograničiti, morale bi da prethode, kroz novu Strategiju razvoja audi-vizuelnih medijskih servisa kojom bi RRA trebalo da zameni Strategiju razvoja radiodifuzije, uređene procedure u skladu sa kojima bi se, na osnovu sagledavanja potreba građana i društvenih grupa za medijskim sadržajima i sveobuhvatne analize mogućnosti tržišta i analize uticaja licenciranja novih emitera, odlučivalo o zonama pokrivanja, broju i vrsti programa za koje bi se izdavale nove dozvole.

4) Ukoliko bi se na prethodno opisani način utvrdilo da postoje mogućnosti i da postoji potreba za uvođenjem novih multipleksa i izdavanjem novih dozvola, Republička radiodifuzna agencija bi iste izdavala na javnom konkursu, koji bi se sprovodio na osnovu detaljnih, nedvosmislenih i merljivih

kriterijuma koji bi ponuđene sadržaje vrednovali više od potencijalnog prihoda za državu u vidu naknada za dozvole i pristup multipleksu, odlukama koje bi bile detaljno obrazložene. Kriterijumi bi vodili računa o programskim žanrovima (npr. informativni programi, istraživački programi, programi iz kulture, domaći igrani programi), kadrovskim potencijalima, raspodeli budžeta po žanrovima, kao i udelu programa nezavisnih produkcija.

5) U meri u kojoj bi se analizama utvrdilo postojanje nezadovoljenih potreba za programima koji se obično izjednačavaju sa javnim servisom (npr. regionalni i lokalni informativni programi i sl.), dozvole bi se komercijalnim emiterima izdavale pod uslovom, u smislu regulatorne obaveze, proizvodnje i emitovanja takvih programa.

Naknade koje se sada i koje će se nakon prelaska na digitalno emitovanje programa plaćati regulatornim telima, moraju biti opredeljene shodno troškovima regulacije, a deo sredstava od naplaćene naknade mora biti usmeren u Medijski fond.

6) Efikasnim mehanizmima kontrole državne pomoći i odlučnom borbom protiv piraterije treba onemogućiti nelojalnu konkurenciju na medijskom tržištu.

U Beogradu, septembra 2010. godine

Zajednički stavovi o ustanovama javnog radiodifuznog servisa na regionalnom nivou koje su usaglasili ANEM, NUNS, NDNV i Lokal press

Preporuke iz Medijske studije predviđaju formiranje ustanova javnog radiodifuznog servisa na regionalnom nivou. Smatramo da je ovaj model neprihvatljiv, najmanje iz sledećih razloga:

- podrazumeva formiranje novih ustanova javnog servisa, u situaciji u kojoj su i performanse postojećih ustanova javnog servisa nezadovoljavajuće;
- podrazumeva finansiranje novoformiranih ustanova javnog servisa iz pretplate, odnosno na način koji zbog niske naplate ne garantuje stabilno finansiranje ni postojećih ustanova javnog servisa;
- podrazumeva da se nove regionalne ustanove javnog servisa grade od stanica, koje su po slovu zakona trebalo da se privatizuju najkasnije do 31. decembra 2007. godine, odnosno kojima je nakon toga RRA trebalo da oduzme dozvole, tj. koje danas imaju dozvole samo zbog toga što država sama nije poštovala svoje zakone, čime se šalje pogrešna poruka o obaveznosti primene propisa u Srbiji;
- problematičan je sa aspekta Ustavnih jemstava održavanja dostignutog nivoa ljudskih prava, kako u pogledu prava na slobodu izražavanja, tako i više u pogledu slobode preduzetništva, prava na jednak pravni položaj na tržištu, prava stečenih ulaganjem kapitala na osnovu zakona i prava svojine vlasnika komercijalnih medija.

Naš alternativni predlog za regionalnu i lokalnu radiodifuziju je sledeći:

- 1) Hitno i oročeno okončanje privatizacije medija koji su još uvek u javnom vlasništvu.
- 2) Problem viška elektronskih medija u odnosu na ono što to tržište može da izdrži, treba rešavati ne formiranjem novih regionalnih ustanova javnog servisa, ne novom nacionalizacijom, već merama koje će stimulisati konsolidaciju tržišta, koje će stimulisati ukрупnjavanja i fuzije na medijskom tržištu.

3) Problem manjka kvalitetnih programa za regione i lokalne zajednice, i drugih programa koji se obično izjednačavaju sa javnim servisom, može se rešiti tako što će se proizvodnja i emitovanje takvih programa odrediti kao regulatorna obaveza (uslov kod izdavanja dozvola) za lokalne i regionalne komercijalne stanice. Za uzvrat, tim stanicama treba garantovati pristup kablovskim sistemima (must carry), niže naknade za dozvolu, korišćenje frekvencija, odnosno pristup multipleksu, finansijsku podršku za kvalitetne projekte i zaštitu od nelojalne konkurencije, bilo da je reč o nelojalnoj konkurenciji piratskih emitera ili nelojalnoj konkurenciji neprivatizovanih javnih medijskih preduzeća koja se finansiraju na način koji predstavlja nedozvoljenu državnu pomoć.

4) Neophodni su efikasni mehanizmi kontrole državne pomoći, koji bi sprečili da država shvaćena u najširem smislu, dakle lokalne samouprave i javna preduzeća, narušavaju konkurenciju na medijskom tržištu, tako što bi subvencije, odnosno marketinške budžete, usmeravale u medije u državnom vlasništvu, odnosno u "prijateljske medije".

5) Implementacijom navedenih mera, u sadejstvu sa merama kojima bi se uredio sistem državnog sufinansiranja medijskih projekata i sistem državne podrške razvoju medijskog sektora, u Srbiji bi se mogli stvoriti uslovi za funkcionisanje medijskog tržišta, na kome bi investitori imali interes za učešće u postupcima medijskih privatizacija i u kojima bi te privatizacije mogle da budu uspešne.

U Beogradu, septembra 2010. godine

Zaključci posle 5. okruglog stola „Štampani mediji“ koje su usaglasili NUNS, ANWM, NDNV, Lokal pres i UNS

„Javnost vlasništva, zabranjena koncentracija i uloga države u pisanim medijima“

1) Zajedničkim stavovima usaglašenim pre početka okruglih stolova o Medijskoj studiji i javne rasprave o Medijskoj strategiji NUNS, ANEM, NDNV, Lokal pres i UNS su već zahtevali: javnost vlasništva, zabranu koncentracije vlasništva (monopola), potpuno povlačenje države iz vlasništva u medijima i uspostavljanje ravnopravnog tretmana svih medija na tržištu.

2) U Srbiji se uprkos velikom broju štampanih medija pluzalizam ideja ne oseća pošto je tržište podeljeno između nekoliko velikih igrača i države, s jedne strane, a s druge strane je pod kontrolom velikih oglašivačkih agencija koje indirektno kontrolišu tokove novca i političkog uticaja. Zato je neophodno posebno antimonopolsko zakonodavstvo kojim se sprečava ostvarivanje vladajućeg ili pretežnog uticaja na javno mnjenje, podstiče konkurencija, omogućava slobodan protok informacija, misli i ideja radi ostvarivanja prava svakoga na slobodu izražavanja i prava na primanje i pružanje informacija.

3) Uloga države može biti samo zakonodavna i regulatorna, s ciljem obezbeđivanja slobode javnog izražavanja i pluralizma ideja, zaštite javnog interesa, medijskog pluralizma, ravnopravnog tretmana medija i zabrane zloupotrebe dominantnog položaja. Preduslov uspešne borbe protiv medijske koncentracije je potpuni izlazak države iz vlasništva nad medijima, izuzev javnog servisa.

4) Javnost vlasništva je preduslov sprečavanja monopolskog uticaja, bez obzira da li je reč o direktnom ili indirektnom uticaju države, medijske industrije ili oglašivačkog lobija. Medijska koncentracija se najefikasnije sprečava ili bar ograničava utvrđivanjem zakonskih mehanizama kojima će vlasništvo biti označeno imenom i prezimenom. U tom smislu treba oformiti registar medija koji će, povezivanjem sa bazama podataka drugih zemalja, ostvariti uvid u stvarno vlasništvo.

5) Pravilima o nedozvoljenom objedinjavanju vlasništva ne smeju se zaustaviti razvoj medijske industrije i derogirati stečena prava vlasnika, izuzev ukoliko je reč o nezakonitom sticanju. Ova pravila primenjivaće se zajedno sa podsticajnim merama za razvoj pluralizma i raznovrsnost medija.

4) Nemogućnost da javnost ima uvid u vlasničku strukturu, istovremeno, predstavlja smetnju razvoju medija koji nisu obuhvaćeni koncentracijom i prepušteni su nelojalnoj konkurenciji koncentrisane medijske industrije.

5) Prodati tiraž je osnovni mehanizam za utvrđivanje i ograničavanje nedozvoljene koncentracije i monopola, s tim što je neophodno ustanoviti pouzdano oditovanje. Kod merenja tiraža treba uzeti u obzir i besplatna izdanja jer se i njima utiče na formiranje javnog mnjenja.

6) Država na svim nivoima kao oglašivač mora biti obavezana na transparentnu i nediskriminatornu raspodelu oglasa (javni pozivi, konkursi, oglasi javnih preduzeća...) u skladu sa javnim interesom, s posebnim naglaskom na poštovanje lokalne štampe.

7) Medijska koncentracija i objedinjavanje moraju se posmatrati u dve ravni - unutar iste vrste medijskog tržišta (štampe) i ukrštanjem vlasništva nad različitim vrstama medija (štampa, elektronski mediji, novi mediji). Potrebno je i ograničiti uticaj distributera time što će se precizirati uslovi u kojima istovremeno vlasništvo nad novinama i distributivnom mrežom ne proizvodi dodatni uticaj.

8) Svi zakoni, koji na bilo koji način zadiru u oblast regulisanja medijskih pitanja, a naročito medijski zakoni, moraju da budu međusobno usaglašeni, i na osnovama evropskih načela i standarda. O medijskoj regulativi uvek mora da se vodi široka stručna i javna rasprava. Zakoni o medijima ne smeju da se donose po hitnom postupku i bez javne rasprave.

Medijska strategija mora da iskaže opredeljenost vlasti za prihvatanje i poštovanje suštinskih standarda i načela Evrope, kad je o slobodi izražavanja reč, što vlast treba jasno da pokaže i u procesu donošenja Strategije.

Sloboda štampe ne postoji, ako novinari žive u siromaštvu, korupciji i strahu.

Poseban oblik pritiska su brojni sudski postupci protiv medija i novinara. Predlažemo da se uvede obavezno izučavanje medijskog prava na Pravosudnoj akademiji koje će obuhvatiti sudije, tužioce, advokate, urednike i novinare. Pošto je Pravosudna akademija nadležna za buduće sudije i tužioce, posebnim

seminarima treba obuhvatiti sadašnji sastav u višim i apelacionim sudovima i tužilaštvima. Za ovaj vid obrazovanja i senzibiliranja postoji saglasnost Pravosudne akademije, Ministarstva pravde i Visokog saveta sudstva, ali ga treba predvideti i Medijskom strategijom kao jedan od vidova zaštite medija, novinara, ali i javnosti i prava javnog izražavanja.

9) Tražimo da se ponovo razmotri usvajanje Zakona o nedozvoljenom objedinjavanju i javnosti medijskog vlasništva čiji Nacrt već postoji, koji se mora prethodno uskladiti sa stavovima koji su se mogli čuti tokom rasprave o Medijskoj studiji.

U Beogradu, septembra 2010. godine